

L'any Clavé convida a fer història

Fa 125 anys de la mort de Josep Anselm Clavé, i, per tant, 1999 recordarà la figura de l'importador de les societats corals d'arrel obrera al nostre país.

ROGER ALIER

Es miri per on es miri, aquest any és un any Clavé, perquè se celebren 175 anys del seu naixement (1824) i 125 de la seva mort (1874), cosa que, de passada, ens fa veure que va viure, fet i fet, cinquanta anys.

La seva vida, esdevinguda mítica en el segle passat, i la seva obra, que en el seu moment tingué una transcendència considerable, ens apareixen ara com a més desdibuixada la primera, i una mica ja concebuda la segona. No obstant això, el seu nom i les seves creacions van marcar un solc profundíssim en la vida cívica i també musical de Catalunya, i la seva influència va anar més lluny, va arribar a València, on encara té un carrer dedicat, a les Illes i fins i tot més enllà.

En Clavé s'han barrejat diverses personalitats. La del músic, en primer lloc, capaç de compondre cançons que han arrelat fortament en la consciència del país, per bé que la invasió d'altres coses n'hagi cobert en part el record. La de l'apòstol social, convençut que calia donar als obrers, amuntegats en els barris cada cop més atapeïts i incòmodes, una sortida espiritual a llurs curtes hores de lleure, tot apartant-los de la taverna i del joc per animar-los a una empresa col·lectiva molt en consonància amb el que requeria la seva situació social en una època ferotgement liberal: si s'habituaven a cantar col·lectivament, els obrers també s'habituarien a actuar

de la mateixa manera davant els problemes i els conflictes que llur creixent explotació laboral comportava. Quan habituava l'obrer a interessar-se per la música, Clavé el dotava, per altra banda, d'una faceta espiritual sensible i oberta al món de la cultura que altrament li semblava negada, i el feia capdavanter de l'assumpció del gust per la música coral que havia nascut de feia poc a Alemanya i que havia arrelat també a l'estat francès, però que era encara virtualment desconeguda al nostre país.

La creació de les successives entitats corals obreres (L'Aurora, 1845; La Fraternitat, 1850, etc.), entrebancada per algunes prohibicions i limitacions oficials, va desembocar en la Societat Coral Euterpe (1857), oberta als jardins d'aquest nom de l'àrea del nou passeig de Gràcia, lloc d'esbarjo amb deliciosos jardins i entreteniments en els quals els barcelonins que no tenien mansions confortables podien anar a divertir-se en les jornades festives dels mesos de primavera i estiu, i fins a les primeres setmanes de tardor. En aquests jardins no sols es feien concerts de cant coral (que van donar lloc a la proliferació de societats corals arreu de Catalunya, amb l'organització de concursos de gran ressò popular), sinó que s'hi cantaven i interpretaven peces del repertori operístic del moment —l'òpera no tenia cap especial connotació burgesa, en aquesta època—, s'hi cantaven valsos corejats i, si molt convenia, s'hi feia fins i tot progressisme musical: el 16 de juliol de 1862, amb la col·laboració del

ANTONI BOFILL

cor femení del Liceu (els cors de Clavé eren en aquesta època només masculins) es va fer una grandiosa audició, primera absoluta al país i a l'estat, del cor, que incloïa la *Marxa de Tannhäuser* de Wagner, amb un èxit prou gran perquè calgués repetir-lo aquell estiu dos cops més, i dos encara l'estiu següent.

La proliferació de societats "euterpenes" fou immensa i va arribar a moure xifres insòlites de cantaires procedents de tota la geografia catalana en els magnífics festivals corals cada cop més concorreguts dels anys 1860, 1861 1862 i 1864, que van constituir un fenomen musical de masses sense precedents i que representaven també un ambient de conreu de les idees democràtiques i republicanes que havia de tenir importants conseqüències en la configuració de la nova etapa de la Renaixença. Els concerts dels jardins d'Euterpe van motivar la publicació d'unes revistes (*El Eco de Euterpe*, a partir de l'any 1859, *El Metrónomo*, a partir del 1863) i també la incorporació gradual de la llengua catalana a les cançons de les noves corals, sovint amb peces escrites pel mateix Clavé, entre les quals són encara famoses "Les flors de maig" i "Sota d'un salze", per esmentar-ne només dues de les més atractives.

Amb la Revolució de 1868 Clavé esdevé més marcadament polític i significativament republicà de signe federal: va adaptar l'himne "La Marsellesa" al català (1871). Va contribuir Clavé també a donar impuls al teatre català, en la seva variant musical: seva fou la segona sarsuela estrenada al Gran Teatre del Liceu: *L'Aplec del Remei* (la primera

era *Setze jutges*, de l'oblidadíssim Josep Pujadas). Les seves activitats no eren gens ben vistes pels governs isabelins, i ja el 1867 fou empresonat a Madrid. Després de la Revolució de Setembre ocupà càrrecs polítics i fou president de la Diputació provincial de Barcelona durant el breu regnat d'Amadeu I. Més tard, arran de la proclamació de la primera República fou governador civil de Castelló de la Plana. Es va retirar de la política arran del cop d'estat del general Pavia, ja greument malalt, i poc després va morir emmig de la consternació general de les nombroses fraternitats corals que invocaven el seu nom. El seu ideal fou recollit a la generació modernista per les entitats corals més avançades, l'Orfeó Català (1891) i Catalunya Nova (1895), però el nucli més tradicional dels cors de Clavé va continuar existint fins els nostres dies.

Josep Anselm Clavé i Camps (dalt) va dotar al moviment coral d'una faceta social, convençut com estava que calia donar als obrers catalans una sortida espiritual i cultural en les hores de lleure que no fos la taverna i el joc.

C
XARXA D'ALBERGS DE CATALUNYA

Gaudeix
de la
neú al
millor preu

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura
Secretaria General de Joventut
Turisme Juvenil de Catalunya, S.A.

VAQUEIRA BERET

LA SPI D'URGEL La Vallra Tel. 973 35 38 97	SALARDÚ <small>Alberg Acreditat</small> Era Garona Tel. 973 64 52 71	LES <small>Alberg Acreditat</small> Matacabós Tel. 973 64 81 48	LA MOLINA Mare de Déu de les Neus Tel. 972 89 20 12
NURIA Pic de l'Àliga Tel. 972 73 20 48	PLANOLLES Pere Figuera Tel. 972 73 61 77	VALL DE NURIA	

TELEFON INFORMACIÓ I RESERVES
93 483 83 63

FOR COMMUNICATION